

گفتار مفید پیرامون غیبت

محمد بن محمد بن محمد بن محمد

«شیخ مفید»

ترجمه:

محسن ذکایی

سرشناسه: مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶-۴۱۳ ق.
عنوان قراردادی: اربع رسالات فی الغیبة. فارسی
عنوان و نام پدیدآور: گفتار مفید پیرامون غیبت / محمد بن
محمد بن نعمان (شیخ مفید)؛ ترجمه: محسن ذکایی.
مشخصات نشر: تهران: حسن یوسفی، ۱۳۵۳.
مشخصات ظاهری: ۴۸ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۳۱۰-۴-۴
وضعیت فهرست نویسی: فیپا.
موضوع: محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۱۲۵۳ ق.، غیبت،
مهدویت.
شناسه افزوده: ذکایی، محسن، ۱۳۵۳
رده بندی کنگره: ۲۲۴/۴ BP
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۶۲
شماره کتابشناسی ملی: ۶۰۷۸۵۶۶

شابک ۴-۴-۳۱۰-۹۱۲-۴۹۱-۴-۴۹۱-۹۵۳۱۰-۶۲۲-۹۷۸ ISBN

گفتار مفید بی‌مون غیبت
تألیف: محمد بن محمد بن نعمان (شیخ مفید)
صفحه‌آرایی: داود رازی
ترجمه: محسن ذکایی
ناشر: حسن یوسف
نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۹
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
چاپ: صبا
قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

تلفن ۰۹۳۵۷۵۲۱۸۳۶ - ۰۲۳۳۰۸۹۶۱

مرکز پخش: ۰۳۳۱۲۶۵۴۱ - ۰۹۱۲۱۲۶۱۳۷۰

فهرست محتویات

صفحه	عنوان
۷	مقدمه
۱۱	رساله نخست درباره غیبت
۲۱	رساله دوم درباره غیبت
۳۱	رساله سوم درباره غیبت
۳۹	رساله چهارم درباره غیبت
۴۴	فصل

در میان دانشمندان بزرگ ما، محمد بن محمد بن نعمان مشهور به شیخ مفید، از علمای برجسته‌ای است که از جایگاه خاصی برخوردار می‌باشد، جایگاهی که از بسیاری جهات، بر دیگران امتیاز دارد. شیخ طوسی، مفید را فردی تیزفهم و حاضر جواب و پیش‌تاز در کلام و فقه معرفی کرده است.^۱ ابن ندیم از مفید با عبارت رئیس متکلم^۲ شیعه یاد کرده، در علم کلام بر دیگران مقدم دانسته و بر هم‌تا تهیف کرده است.^۳

او در سال ۳۳۶ یا ۳۳۸ هجری قمری در عکبری، شهری بر کرانه شرقی دجله در نیمه راه میان بغداد و موصل، در ده فرسنگی بغداد به دنیا آمد.^۴ در پنج سالگی برای او از ابن ابی الیاس اجازه روایت گرفته‌اند و در حالی که هفت سال و چند ماه داشت از ابن سماک نقل روایت کرده است.^۵

پدرش شغل معلمی داشت و بدین ترتیب، شیخ مفید به

۱. طوسی، الفهرست، ۱۴۱۷ ق، ص ۲۳۸.

۲. ابن ندیم، الفهرست، ۱۳۵۰ ش، ص ۲۲۶ و ۲۴۷.

۳. نجاشی، رجال، ۱۴۰۷ ق، ص ۴۰۲.

۴. ابن ندیم، الفهرست، ۱۳۵۰ ش، ص ۱۹۷؛ طوسی، الفهرست، ۱۴۱۷ ق، ص ۲۳۹.

۵. طوسی، الفهرست، ۱۴۱۷ ق، ص ۲۳۸.

۶. شیخ مفید، امالی، اوایل جزء ششم؛ تاریخ بغداد، ج ۸، ص ۴۴۹.

۷. شیخ مفید، امالی، اوایل جزء ششم؛ تاریخ بغداد، ج ۸، ص ۳۴۰.

«ابن المعلم» مشهور شده بود. عکبری و بغدادی نیز دو لقب دیگر او هستند.^۱ امام زمان عنه الله تعالی در یکی از توقیعات خود، ایشان را شیخ مفید خوانده است: للآخ السدید و الوالی الرشید، الشیخ المفید ... برادر استوار و دوست رشید، شیخ مفید ...^۲

از مشهورترین استادان شیخ مفید می‌توان به شیخ صدوق، ابن جنید اسکافی، ابن قولویه، ابو غالب زراری و ابوبکر محمد بن عمر جعابی اشاره کرد.^۳ از میان انبوه شاگردان وی نیز می‌توان به سید رحمته الله تعالی عالم‌الهدی و برادرش سید رضی، شیخ طوسی، نجاشی، ابوالفتح کراچکی و ابویعلی جعفری اشاره نمود.^۴

شیخ مفید در علمایی است که دارای تألیفات بسیار در موضوعات متنوع است که بر نفا نجاشی بالغ بر ۱۷۵ کتاب و رساله می‌باشد.^۵

شیخ مفید در محدث بخ بغداد که مرکز شیعیان بود، می‌زیست و مسجد معروف بُرْاَءِی در آن محل که تاکنون هم باقی است و زیارتگاه شیعیان است، محل تدریس او بود.

۱. شبیری، گذری بر حیات شیخ مفید، ص ۶۱، ۷-۸.

۲. طبرسی، احتجاج، ج ۲، ص ۵۹۷-۶۰۲.

۳. گرجی، تاریخ فقه و فقه، ۱۳۸۵ ش، ص ۱۲۳.

۴. طوسی، تهذیب، مقدمه.

۵. نجاشی، رجال، ۱۴۰۷ ق، ص ۳۹۹-۴۰۲.

۶. بنابر منابع شیعی، حضرت علی علیه السلام در بازگشت از جنگ نه راز را در این

محل نماز خوانده است. برخی از روایات از گفتگوی مفصل حضرت علیه السلام با

راهب مسیحی و حتی اقامت چهار روزه ایشان سخن گفته‌اند. شیخ طوسی،

امالی، ص ۱۹۹-۲۰۰.

از ابویعلی، داماد شیخ مفید نقل است که جز پاسی از شب را نمی‌خفت، آن گاه به پا می‌خواست و نماز می‌گزارد، یا کتاب می‌خواند، یا درس می‌گفت، یا قرآن تلاوت می‌کرد.^۱

شیخ مفید در روز جمعه، دوم یا سوم ماه رمضان سال ۴۱۳ هجری قمری وفات یافت.^۲ به تعبیر شاگرد بزرگوارش شیخ طوسی که خود در مراسم تشییع جنازه شیخ مفید حاضر بوده است، روز وفات او از کثرت دوست و دشمن برای ادای نماز و گریستن بر او، هفتاد و نعلبند داشته است.^۳ هشتاد هزار تن او را تشییع کردند و سید مرتضی علم‌الهدی بر او نماز گزارد. او چند سالی در خانه‌اش مدفون بود و سپس نزدیک قبر امام جواد علیه السلام برده شد.^۴ مقبره او اکنون در حرم کاظمین قرار دارد.

آن‌چه در ادامه می‌آید ترجمه کتاب *أربع رسائل في الغيبة* از شیخ مفید مشتمل بر چهار رساله، از مجموعه بیعت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و پاسخ به شبهاتی درباره امامت ایشی است. این کتاب به سبک پرسش و پاسخ نگاشته شده و شیخ مفید در این کتاب شبهات مخالفان را آورده و با سبکی استدلالی و با استناد به آیت و روایات، به بررسی و پاسخگویی آنها پرداخته است.

۱. طوسی، تهذیب، مقدمه، ص ۳۳.

۲. شبیری، گذری بر حیات شیخ مفید، ۱۴۱۳ ق، ص ۳۹.

۳. طوسی، الفهرست، ۱۴۱۷ ق، ص ۲۳۹.

۴. نجاشی، رجال، ۱۴۰۷ ق، ص ۴۰۲ و ۴۰۳.